

Jubilea

Životní jubileum Doc. PhDr. Marie Severové, CSc.

Býváme obvykle překvapeni nad tím, jak nám čas přidává léta a mění čtyřicátníky v padesátníky, padesátníky v šedesátníky a šedesátníky v sedmdesátníky. Ačkoliv let přibývá kontinuálně, vnášíme do této kontinuity určitou diskontinuitu a oslavujeme jen desetiletí jako jakési významné milníky na cestě životem. Zamýšlíme se nad tím, co ten, kdo tohoto výročí dosáhl, ve svém životě vykonal.

V tomto roce dosáhla jednoho z těchto životních mezníků doc. M. Severová. Narodila se dne 7. 9. 1924 v Rohanově na Šumavě. Svou odbornou prací se stala jedním z významných představitelů naší psychologie.

Studovala v letech 1948-52 na filosofické fakultě v Praze obor psychologie. Od r. 1954 pracovala jako asistent a potom jako odborný asistent na katedře psychologie FF UK, a to až do svého odchodu do důchodu. V r. 1964 obhájila kandidátskou práci na téma: „Aktivační úroveň a její význam v činnosti“. Teprve v r. 1992 byla jmenována docentkou pro obor psychologie na filosofické fakultě University Karlovy v Praze; jejímu dřívějšímu jmenování bránily v minulém režimu politické důvody.

Po celou dobu svého působení na katedře patřila doc. Severová k jejím předním učitelům. Náplní její pedagogické činnosti byly přednášky a semináře z obecné psychologie; později se podílela též na výuce vývojové a sociální psychologie. S kladným ohlasem mezi posluchači se setkávaly i její výběrové přednášky věnované problematice motivace s otázkou her v raném dětství. Vedla celou řadu diplomových prací z oboru obecné a vývojové psychologie. Při vedení těchto prací se nejvýrazněji projevoval opravdový zájem a lidský vztah doc. Severové k posluchačům. Nikdy nešetřila námahy a času potřebného k dovedení těchto prací na co nejvyšší odbornou úroveň.

Na počátku své vědecko-výzkumné činnosti na katedře se doc. Severová soustředila na experimentální výzkum elektrokožních reflexů jako ukazatelů aktivační úrovně, která představuje důležitý psychofyziologický mechanismus působení motivace na úroveň výkonů. Hlavní výsledky svého výzkumu shrnula v monografii „Závislost výkonu člověka na motivaci“ (Academia, 1966). Později přešla doc. Severová od laboratorního výzkumu k široce zaměřenému sledování celkového repertoáru činností dětí v přirozených podmínkách jejich života, a to pomocí metody systematického pozorování. Na základě takto získaného materiálu řešila pak především dvojí problematiku, která se stala hlavní náplní její výzkumné činnosti:

a) Výzkum dětských her a jejich specifické motivace, která je dána tzv. vývojovými potřebami dětí. Tyto potřeby způsobují, že děti neustále usilují o jakési sebezpřekónávání, a to objevováním stále něčeho nového a nacházením nových způsobů využití svých rostoucích kapacit k zvládnutí okolního prostředí. Díky těmto specifickým potřebám může i nejnáročnější učení nezbytné k vývoji nabývat pro děti podoby lákavých činností. Vývoj uskutečňovaný formou hrových činností se tak stává skutečným seberozvíjením na rozdíl od vývoje vnučovaného dětem zvnějšku. Výsledky tohoto výzkumu jsou shrnuty v publikacích „Souvislost mezi úrovní schopností a intenzitou motivace ke hře u dětí raného věku“ (1972), „Vývojově významné hry dětí a problematika jejich motivace“ (1976), „Die Entwicklung frühkindlicher Spiele und Analy-

se ihrer Motivation“ (1982) a zejména pak ve shrnující monografii „Hry v raném dětství“ (Academia, 1982). V poslední době se doc. Severová soustřeďuje především na rozbor estetických her dětí předškolního věku.

b) Druhým hlavním výzkumným tématem jsou obecné otázky teorie lidské činnosti. Výsledky tohoto výzkumu byly publikovány v řadě článků a výzkumných zpráv, především však v monografii „Obsah, struktura a psychické řízení lidské činnosti“ (Univerzita Karlova, 1986), spoluautorem je doc. J. Odehnal.

Významnou součástí práce doc. Severové na katedře byla i její organizační činnost. Plnila dlouhou řadu let funkci tajemníka katedry, a to právě v době největšího rozkvětu katedry. V této funkci plně osvědčila své organizační schopnosti. Přispěla též značným dílem k budování laboratoří na katedře a starala se o technické vybavení výuky.

Doc. Severová však ještě zdaleka nepovažuje svou výzkumnou činnost za uzavřenou kapitolu a snaží se dál pokračovat ve své práci. Přejeme doc. Severové, aby se jí práce dařila a aby z ní měla prospěch jak ona sama, tak i obor.

Kolegové z katedry psychologie FFUK v Praze